

Verslag Groene Regio Festival 2015

Groene economie? Zelf aan de slag!

Als we een duurzame toekomst willen met een groene economie, moeten we zelf aan de slag. Die centrale boodschap komt sterk naar voren in de discussie op alweer de vierde editie van het Groene Regio Festival. Op deze zondagmiddag 1 maart hebben zo'n veertig Brabanders zich verzameld om na te denken over de toekomst van de regionale economie en energievoorziening. Onder de enthousiaste leiding van Statenlid Hagar Roijackers krijgen verschillende deskundigen het woord en gaan ze in discussie met elkaar en het publiek. De voormalige Mariakapel op het GZG-terrein in Den Bosch vormt daarvoor een sfeervolle omgeving, die nog extra sfeer krijgt door de muzikale intermezzo's van The Campfire Collaboration.

Speciale gast is Tweede Kamerlid Liesbeth van Tongeren. We vragen haar wat mensen zelf kunnen doen om een duurzame toekomst dichterbij te brengen. Ze roept de aanwezigen op om vooral aan de slag te gaan met zaken die ze zelf belangrijk vinden. Verdiep je daarin en kijk hoe je het kunt verduurzamen. Als je voor schoon vervoer gaat, vraag dan om meer laadpalen voor elektrische auto's in de buurt en om schone bussen. Zit je in een ondernemingsraad, vraag dan om milieumaatregelen bij je eigen bedrijf. Dingen die je moet doen, doe je alleen een tijdje omdat het moet. Vanuit je passie blijf je het uit jezelf doen en heb je er bovendien plezier in.



Geen schaliegas

In haar inleiding vertelt Van Tongeren, dat ze in haar begintijd als Kamerlid veel in Brabant kwam. In Boxtel en Haaren werden toen (in 2010 en 2011) proefboringen voorbereid naar schaliegas. Gelukkig kwam daar lokaal en provinciaal veel verzet tegen. Met weinig middelen hebben betrokken burgers daar al vijf jaar lang de belangen van grote olie- en gasbedrijven weten tegen te houden. Inmiddels is de hele provincie schaliegasvrij verklaard. Een flinke prestatie, maar de strijd is nog niet gestreden. De rijksoverheid moet nog overtuigd worden om van schaliegas af te zien.

Later in de middag krijgt het burgerprotest een concreet gezicht als Mirjam Bemelmans van de actiegroep Schaliegasvrij Boxtel de aanwezigen oproept het protest tegen schaliegas voort te zetten. Er is nog steeds een risico dat er kan gaan worden geboord, zelfs in beschermde natuurgebieden. Een duidelijk tegengeluid van burgers blijft hard nodig. Dat kan onder meer door uiterlijk 23 maart een zienswijze in te dienen op de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Milieu-Effect Rapportage Structuurvisie Diepe Ondergrond'. Op www.schaliegasvrij.nl is daar meer informatie over te vinden.



Er zijn genoeg duurzame alternatieven voor onze energievoorziening. Zo pleit GroenLinks recent voor een Europees netwerk van windenergie op zee, [een Noordzee-grid](#). Om de oproep van GroenLinks voor meer windenergie en minder fossiele brandstoffen kracht bij te zetten, heeft voorafgaand aan het festival buiten een symbolische actie plaatsgevonden. Olievaten zijn omver geworpen om een spandoek voor windenergie zichtbaar te maken. De noodzaak voor meer duurzame energie is groot: landelijk wordt nog maar 4% van de energie duurzaam opgewekt.

Eigen energie

Energie moet vanuit twee invalshoeken benaderd: vanuit grote infrastructuur, zoals een Noordzee-grid voor wind op zee, maar zeker ook van onderop. Gelukkig komen er steeds meer initiatieven van burgers die zelf lokaal hun eigen energie op willen wekken. Mensen willen meer controle krijgen over hun eigen energie. We spreken met twee van die initiatieven: het pas opgerichte [Energiek Heusden](#) en de al verder gevorderde [Energie Coöperatie 073](#).

Arno Uijlenhoet, voorzitter van Energie Coöperatie 073 en kandidaat-Statenlid voor GroenLinks, houdt een korte pitch om de [Bossche winddelen](#) onder de aandacht te brengen. Bosschenaren kunnen zich inschrijven voor hun eigen windmolen in de eigen regio. De coöperatie is opgericht om zelf de handen uit de mouwen te steken en niet te hoeven wachten op een grote energietransitie van bovenaf.

Rinus Zebregts, secretaris van Energiek Heusden, vertelt over de eerste activiteiten van die nieuwe energiecoöperatie. De focus ligt nu op energiebesparing, maar ook voor het opwekken van energie staan de eerste resultaten al op de rol. Zo komen er zonnepanelen op het dak van een basisschool in Haarsteeg, volledig gefinancierd door omwonenden. Naast groene stroom levert dat veel bewustwording op. Op de wat langere termijn wordt ook gedacht aan windenergie, mogelijk samen met de Energie Coöperatie 073.



Toekomstplannen

Presentator Hagar Roijackers vraagt de beide coöperatiebestuurders naar de toekomstplannen. Uijlenhoet geeft aan dat de Energie Coöperatie 073 bij wil dragen aan de ambitie van de gemeente om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Daarvoor is een tussenstap geformuleerd om in 2020 10% van de energie duurzaam op te wekken, onder meer met vijf of zes nieuwe windmolens, en 10% energie te besparen met 'labelsprongen' voor koop- en huurwoningen door isolatie en andere energiemaatregelen.

Zebregts benadrukt dat de Heusdense coöperatie wel toekomstplannen heeft, maar bewust niet al te ver vooruit kijkt. Haalbare doelen op afzienbare termijn staan nu centraal. Dat houdt het concreet, spreekt directer aan en helpt om vrijwilligers gemotiveerd te houden. De focus ligt daarom in eerste instantie op energiebesparing bij huishoudens.

Zijn er vanuit de meer ervaren Bossche coöperatie nog tips voor de beginnende in Heusden?

Uijlenhoet geeft mee om vooral te kijken waar lokaal de kracht zit. Welke mensen kun je mobiliseren? Een energiecoöperatie is enerzijds een vereniging van gelijkgezinde mensen en anderzijds een soort energiebedrijf. Dat is een zoekproces, waarbij het hier en daar wel eens schuurt, maar waar we gewoon mee door moeten gaan. Hij raadt aan om op bezoek te gaan bij andere coöperaties in de regio en van elkaar te leren, wat Energiek Heusden overigens al goed doet.

Draagvlak en financiering

Een rode draad voor deze middag is dat het eenvoudig is om de al milieubewuste mensen te bereiken, maar dat het erg lastig is om een bredere doelgroep aan te spreken. De lokale energiecoöperaties roepen het publiek dan ook op om kansen voor energiebesparing en eigen duurzame energie breder bekend te maken in het eigen persoonlijk netwerk.

Een deelnemer vanuit het publiek ziet graag, dat de provincie een standaard-consumentenproduct ontwikkelt voor windmolens. Daarmee kunnen energiecoöperaties dan meer leden werven. De vertegenwoordigers van lokale energiecoöperaties onderschrijven dat als er succesvolle producten

ontwikkeld zijn, het goed is om die te verspreiden en van elkaar te leren. Daarbij moet er wel ruimte blijven voor lokaal maatwerk. Lokaal draagvlak is heel belangrijk.

Er is enige discussie over de vraag of subsidies wel nodig zijn en of er niet beter gewerkt kan worden met leningen uit 'revolverende fondsen', waarbij opbrengsten (deels) worden teruggestort om nieuwe investeringen mogelijk te maken, of andere financieringsvormen. Uijlenhoet geeft aan dat subsidies zeker niet altijd slecht zijn; soms zijn ze hard nodig om een oneerlijk speelveld recht te trekken.

Zebregts vult aan met het praktische argument dat als er subsidies te verdelen zijn, dit kan helpen om de opkomst bij informatie-avonden over energiebesparing en duurzame energie sterk te verhogen.

Subsidie kan een duidelijk signaal geven en mensen helpen de stap te zetten. De hoogte van het bedrag maakt dan niet eens zo veel uit.

Knelpunten en (on)terechte bezwaren

Verschillende deelnemers geven vanuit het publiek aan problemen te ervaren met het zelf opwekken van energie. De Belastingdienst legt beperkingen op aan de hoeveelheid die je mag opwekken en het tarief dat particulieren ontvangen voor aan het net geleverde stroom, is veel lager dan het reguliere stroomtarief. Van Tongeren geeft aan dat de regels er nu helaas op zijn ingericht om het de fossiele industrie zo makkelijk mogelijk te maken. Particulieren betalen mee aan het stroomverbruik van grootverbruikers, doordat die grootverbruikers oneerlijke voordelen krijgen.

GroenLinks wil geen belasting op eigen zelfopgewekte energie en gunstige voorwaarden voor energiecoöperaties. De Tweede Kamerfractie zal dit blijven aankaarten. Er is een grote omslag of transitie nodig van energie-opwekking, energie-infrastructuur en belastingen.

Verder wordt de vraag gesteld of de energie-infrastructuur wel is afgestemd op een 'lappendeken' aan lokale energie-opwekking. Uijlenhoet geeft aan dat hierover wel wat broodje-aap-verhalen de ronde doen vanuit gevestigde belangen. Het is zeker niet zo dat de infrastructuur op korte termijn met instorten wordt bedreigd door burgers die zelf stroom produceren. Een meer decentrale energie-opwekking vraagt op termijn zeker aanpassing van de infrastructuur. Dat is een grote opgave, maar het is zeker wel te doen. Enexis, de netbeheerder in onze regio, is hier al mee bezig en er is nog genoeg tijd voor.



In de pauze krijgt het publiek weer nieuwe energie door de opgewekte muziek van [The Campfire Collaboration](#).

Troep en poep

Na de pauze staat de middag in het teken van een circulaire economie. Hoe zorgen we dat afvalstoffen en afvalwater weer als grondstoffen een duurzame kringloop ingaan. Of zoals de presentator het aansprekender formuleert: wat doen we met onze troep en poep? Dit bespreken we met Michel de Jong, hoofd van de [Afvalstoffendienst](#), en Ernest de Groot, lid van het Dagelijks Bestuur van [Waterschap Aa en Maas](#) en lijsttrekker van [Water Natuurlijk](#), de door GroenLinks gesteunde waterschapspartij.

Zowel Afvalstoffendienst als Waterschap zijn aangesloten bij het [Bossche Energie Convenant \(BEC\)](#) en werken zo met verschillende bedrijven en instellingen samen aan de ambitie van de gemeente 's-Hertogenbosch om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Daarnaast heeft ons waterschap samen met de andere waterschappen in Nederland een klimaatakkoord met de rijksoverheid gesloten over energiebesparing, zelf duurzame energie opwekken, minder uitstoot van broeikasgassen, en duurzaam inkopen. Waterschap Aa en Maas behoort bij de koplopers. De Groot benadrukt het belang van als waterschap je nek uit te durven steken door te blijven innoveren. We zijn nog ver van een circulaire economie, maar er worden wel slagen gemaakt. Zo komt er een proef met het terugwinnen van fosfor uit rioolslib.

Onze Afvalstoffendienst behoort eveneens tot de koplopers op klimaatgebied. Het dak van de grote hal ligt vol zonnepanelen en met een biomassa-installatie wordt energie gewonnen uit snoeiafval.

De Jong geeft aan dat de gemeente zelf het goede voorbeeld kan geven waar het gaat om circulaire economie, bijvoorbeeld door straatmeubilair te produceren van plastic afval. Een circulaire economie vraagt verder om goede samenwerking met buurgemeenten. Wat dat betreft kunnen we leren van het waterschap, dat al een werkgebied heeft dat meerdere gemeenten omvat.



Tips voor inwoners

Inwoners kunnen zelf veel doen om een circulaire economie dichterbij te brengen. Door afval te voorkomen en beter te scheiden kunnen we het de Afvalstoffendienst een stuk makkelijker maken. Overigens doet de dienst zelf haar best om het de inwoners zo makkelijk mogelijk te maken, maar is daar soms nog onvoldoende over bekend. Zo is nog niet algemeen bekend, dat de Afvalstoffendienst gratis snoeiafval ophaalt.

De Jong krijgt de vraag of inwoners niet betaald zouden moeten worden voor hun afval, als we echt naar een circulaire economie toe willen. Dat is voor hem een mooi toekomstbeeld om naar te streven, maar de hype dat afval geld oplevert, gaat nu helaas nog maar op voor een beperkt deel van de afvalstromen.



Ook het waterschap kunnen we helpen. Door geen vochtige doekjes door te spoelen, missen we wellicht wat comfort maar voorkomen we wel veel storingen en opstoppen in het riool en de afvalwaterzuivering. Overgebleven medicijnen moeten we ook niet doorspoelen, maar inleveren als klein chemisch afval. De Groot heeft nog een belangrijke tip: hou tuinen groen en betegel ze zo min mogelijk. Dan wordt regenwater veel beter en geleidelijker afgevoerd. Groene tuinen en groene daken helpen bovendien om de stad koel te houden en het 'hitte-eiland-effect' te bestrijden (het effect dat de stedelijke omgeving nog meer opwarmt dan het buitengebied).

Het vele Brabantse drugsafval, dat recent in het nieuws was, komt ook aan de orde. Dit vormt zeker een bedreiging voor de kwaliteit van het water. Wie het ziet liggen, doet er goed aan dit direct te melden bij de politie.

Rol van de politiek

De belangrijkste vraag aan de politiek is om meer zekerheid en langetermijnperspectief te bieden. Lokale initiatieven hangen nog te vaak van ingewikkelde en onzekere belastingmaatregelen en subsidies aan elkaar. In het beleid moet er meer oog zijn voor de positie van energiecoöperaties. Uijlenhoet en Zebregts roepen de gemeenten op om goed samen te werken met de coöperaties, bijvoorbeeld in de communicatie en bij informatie-avonden. Nu wordt er soms nog onnodig langs elkaar heen gewerkt. In ruimtelijk beleid moet er meer ruimte komen voor windmolens. Overheden moeten bovendien meer ruimte geven voor duurzame innovatie. Dat kan door belemmerende regelgeving weg te nemen. De Afvalstoffendienst en de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het Waterschap Aa en Maas liggen naast elkaar. Het biogas dat de RWZI uit afvalwater wint, kan prima gebruikt worden als schonere brandstof voor vuilniswagens. Ze dachten dat als goede burensnel te kunnen regelen, maar er bleek volgens de regels toch eerst een complexe Europese aanbestedingsprocedure nodig.

Een ander voorbeeld van belemmerende regelgeving is, dat de Afvalstoffendienst heeft geëxperimenteerd met het ter plekke uit elkaar halen van witgoed om verschillende grondstoffen te scheiden. Dat kan nieuwe lokale werkgelegenheid opleveren vanuit de sociale werkvoorziening. Dergelijke activiteiten vallen echter weer net niet onder de bestaande vergunning voor het terrein, waardoor er eerst nog een lange procedure nodig is om een nieuwe vergunning te krijgen. Tijdens de bijeenkomst en de aansluitende borrel leggen landelijke, provinciale en lokale politici al de nodige contacten om hieraan te werken.



Op naar 18 maart

Op 18 maart zijn er tegelijk met de Provinciale Statenverkiezingen tevens waterschapsverkiezingen. De Groot roept iedereen op om dan op Water Natuurlijk te stemmen. Deze partij stelt de belangen van zowel burgers als natuur centraal: met mooi, beleefbaar en recreatief water en met schoon, gezond en visrijk water. Hij dankt de provinciale politici voor het verminderen van het aantal 'geborgde zetels' (gereserveerd voor bepaalde belangenorganisaties) in het waterschapsbestuur, ten gunste van meer rechtstreeks gekozen zetels. Dat geeft de kans om de positie van Water Natuurlijk nog verder te versterken.



De middag wordt afgesloten door Patricia Brunklaus, fractievoorzitter en lijsttrekker van GroenLinks Brabant. Wat we gehoord hebben, past goed bij GroenLinks. Niet minder regels voor vervuilende bedrijven, maar wel minder regels voor duurzame innovatie. De groene maatregelen die aan de orde kwamen, hebben zeker ook een sociale kant. Juist mensen met lage inkomens kunnen profiteren van energiebesparing en goedkope stroom uit eigen duurzame bronnen. Gelukkig gebeurt er op dat gebied al veel vanuit de samenleving. Eerder op de middag presenteerde Brunklaus een kaart met groene en sociale burgerinitiatieven in heel Brabant: www.wijzijnbrabant.nl.

Brunklaus geeft aan dat GroenLinks het verschil wil maken en dat het daarvoor belangrijk is de laatste weken van de campagne nog vol aan de slag te gaan, op weg naar een mooie uitslag op 18 maart!

De deelnemers kunnen terugkijken op een middag vol enthousiaste sprekers met inspirerende ideeën. Bij de borrel wordt er nog druk nagepraat. Informeel wordt al over de volgende editie gesproken. De hapjes, verzorgd door het naastgelegen restaurant Mariapaviljoen, smaken daar goed bij. De muziek van The Campfire Collaboration draagt zeker bij aan de gezellige sfeer. De voormalige Mariakapel van het Groot Ziekengasthuis, nu tijdelijk beheerd door de Stadsbib als '[Groot Gasthuis, proeftuin van de BiEB](#)', bleek een goede locatie.



Verslag: Michiel van der Velden
Foto's: Fred de Man en Patrick Leenders
Organisatie: Barry Beckers, Paul van Gerven, Hagar Roijackers, Marjo Stevens en Michiel van der Velden

Het Groene Regio Festival is georganiseerd door de lokale afdelingen ['s-Hertogenbosch](#), [Heusden](#) en [Vught](#) samen met de provinciale afdeling [Noord-Brabant](#).

Neem voor meer informatie contact op met de organisatie via groeneregio@gmail.com.